

Ministerul Educației și Cercetării

Alina Hristea
Andreea Dobre
Natalia Niță Vandici

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

clasa a VIII-a

Booklet

Deșteaptă-te, române!

de Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Deșteaptă-te, române! de Andrei Mureșanu
Competențe generale și specifice
Ghid de utilizare a manualului digital

Recapitulare inițială

UNITATEA 1

Opt descoperiri și descoperitori

Lectură:

- Textul epic 12
Aventurile lui Leep în realitatea offline, text inedit de Dan Lungu
- Trăsăturile textului epic (actualizare) 16
- Personajul (actualizare) 18
- Interpretarea textului 20
- Combinarea diverselor structuri textuale 21
Avioanele de Raluca Poenaru
- Textul nonliterar. Textul multimodal: reclama 24

Elemente de construcție a comunicării:

- Categorii semantice (actualizare) 26
- Derivarea și compunerea (actualizare) 28
- Conversiunea. Familia lexicală 30
- Împrumuturi lexicale 32
- Elemente de fonetică (actualizare). Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină 33
- Variații de registru. Jargonul și argoul. Limbajul colocvial și limbajul cultivat (familiarizare) 36

Comunicare orală:

- Atitudini comunicative. Inteligența emoțională 38

Redactare:

- Etapele scrierii: prezentarea textului în fața publicului, evaluarea feedbackului, integrarea sugestiilor 40
- Prezentarea textului: grafica textului ca modalitate de a capta atenția publicului 42

Interculturalitate:

- Modele comportamentale în textele literaturii universale 44

Recapitulare

Evaluare

UNITATEA 2

Opt pași spre lumea spectacolului

Lectură:

- Textul dramatic 50
Jocul de-a vacanța de Mihail Sebastian (fragment)

- Textul dramatic și arta spectacolului 58
- Autorul. Personajul dramatic. Interpretarea textului. Dezbateri pe marginea textului citit 60
- Textul dramatic (consolidare) 63
Răzbumarea sufleurului (O glumă de culise în 3 acte) de Victor Ion Popa (fragment)
- Compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii 67

Elemente de construcție a comunicării:

- Predicatul (actualizare) 70
- Subiectul (actualizare) 72
- Construcții active. Construcții pasive cu verbul *a fi* 74
- Construcții impersonale 76
- Construcții cu pronume reflexive 78
- Construcții incidente 80

Comunicare orală:

- Comportamente nonverbale și paraverbale cu efect persuasiv 82

Redactare:

- Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, analogie, pro-contra. Cronica de spectacol 84

Interculturalitate:

- Relații culturale constructive. Proiect: Noi și ceilalți 88

Recapitulare

Evaluare

UNITATEA 3

Opt tipuri de emoții

Lectură:

- Textul liric 94
Celei care pleacă de Ion Minulescu
- Interpretări multiple. Argumentarea punctelor de vedere pe marginea textului citit 97
- Limbajul figurat (actualizare). Aliterația, hiperbola și antiteza 99
- Descrierea. Monitorizarea și evaluarea propriei lecturi 102
Vis vegetal de Magda Isanos

Elemente de construcție a comunicării:

- Fraza. Coordonarea (actualizare) 105
- Fraza. Subordonarea 108
- Construcția frazei în limba vorbită și în limba scrisă. Elipsa 111
- Atributul (actualizare). Apoziția 114
- Atributiva 118

Comunicare orală:

- Textul argumentativ
Cartofi prăjiți, text inedit de Elena Vlădăreanu

Redactare:

- Comentarea unor pasaje din textele citite, descrierea unei emoții (actualizare).
Etica redactării. Originalitatea

Interculturalitate:

- Noi și ceilalți. Despre iubire în alte culturi

Recapitulare**Evaluare****UNITATEA 4****Opt istorii necunoscute****Lectură:**

- Textul epic în versuri
Pașa Hassan de George Coșbuc
- Trăsăturile textului epic în versuri. Înțelegerea și interpretarea textului
- Textul epic în proză
Scormon de Ioan Slavici
- Înțelegerea și interpretarea textului
- Compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii
- Jurnalul
Jurnalul unei fete greu de mulțumit de Jeni Acterian (fragment)

Elemente de construcție a comunicării:

- Complementul direct (actualizare)
- Completiva directă
- Complementul indirect (actualizare)
- Completiva indirectă
- Complementul prepozițional (actualizare)
- Completiva prepozițională
- Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor

Comunicare orală:

- Strategii de ascultare activă

Redactare:

- Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor. Diferite tipuri de texte (actualizare)

Interculturalitate:

- Valori culturale românești în lume

Recapitulare**Evaluare****UNITATEA 5****Opt identități neexplorate****Lectură:**

- Textul liric
Spațiul meu A₄ de Doina Ioanid
Răul câte chipuri are? de Matei Vișniec
- Înțelegerea și interpretarea textelor
- Textul liric (consolidare)
Noi de Octavian Goga
- Înțelegerea și interpretarea textului

Elemente de construcție a comunicării:

- Circumstanțialul de loc (actualizare)
- Circumstanțiala de loc
- Circumstanțialul de timp (actualizare)
- Circumstanțiala de timp
- Circumstanțialul de mod (actualizare)
- Circumstanțiala de mod
- Circumstanțialul de cauză (actualizare)
- Circumstanțiala de cauză
- Circumstanțialul de scop (actualizare)
- Circumstanțiala de scop
- Construcțiile concesive
- Construcțiile condiționale

Comunicare orală:

- Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral

Redactare:

- Redactarea de mână și redactarea computerizată

Interculturalitate:

- Modele comportamentale în textele literaturii universale

Recapitulare**Evaluare****Recapitulare finală****Evaluare finală****Autoevaluare finală****Anexă****Texte utilizate**

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

- 1.1. Exprimarea unui punct de vedere propriu privind reprezentarea aceleiași teme în texte diferite, în vederea evaluării informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative
- 1.2. Prezentarea documentată a unei teme/a unui punct de vedere, citând sursele de informare, într-un text de tip argumentativ/în texte de diferite tipuri (de tip descriptiv, explicativ etc.)
- 1.3. Realizarea unei prezentări orale multimodale în fața unui public, corelând elementele verbale, paraverbale și nonverbale în cadrul unor strategii de argumentare
- 1.4. Participarea activă la dezbateri simple, formulând puncte de vedere și/sau continuând ideile celorlalți, exprimând un punct de vedere față de opiniile expuse de interlocutor(i)
- 1.5. Corectarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative ineficiente sau inadecvate în activități de comunicare

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

- 2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii
- 2.3. Argumentarea punctelor de vedere pe marginea a două sau mai multe texte de diverse tipuri, având în vedere posibilitatea unor interpretări multiple
- 2.4. Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor și a atitudinilor de lectură

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

- 3.1. Redactarea unui text complex, în care să își exprime puncte de vedere argumentate, pe diverse teme sau cu referire la diverse texte citite
- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte pentru a fi prezentate în fața unui public sau/și pentru a fi publicate
- 3.3. Aplicarea constantă a normelor privind etica redactării pentru crearea unor texte originale
- 3.4. Exersarea constantă în activitățile de redactare a strategiilor de corectare a comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

- 4.1. Folosirea achizițiilor privind structuri morfosintactice complexe ale limbii române literare, pentru înțelegere corectă și exprimare nuanțată a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lingvistice pentru înțelegerea și producerea unor texte diverse
- 4.3. Analizarea elementelor de dinamică a limbii, prin utilizarea achizițiilor de sintaxă, morfologie, fonetică, lexic și semantică prin raportare la limbile moderne
- 4.4. Valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare
- 4.5. Dezvoltarea gândirii logice și analogice (analiză, sinteză, generalizare și abstractizare), prin utilizarea deprinderilor de comunicare corectă în limba română literară, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

- 5.1. Exprimarea unui punct de vedere față de valori ale culturii naționale sau ale unei alte culturi, identificate în cărțile citite
- 5.2. Argumentarea unui punct de vedere privitor la elemente specifice ale culturii naționale și ale culturii altor popoare

Ce este manualul digital?

Manualul digital reproduce integral versiunea tipărită, la care se adaugă diferite activități multimedia interactive de învățare (AMII-uri). Astfel, elevii vor putea să acceseze elemente grafice, să urmărească videoclipuri, să rezolve exerciții interactive și să navigheze prin manual.

Simbolurile folosite în manualul digital:

1. Elemente grafice (AMII-uri statice):

- imagini
- informații și activități suplimentare

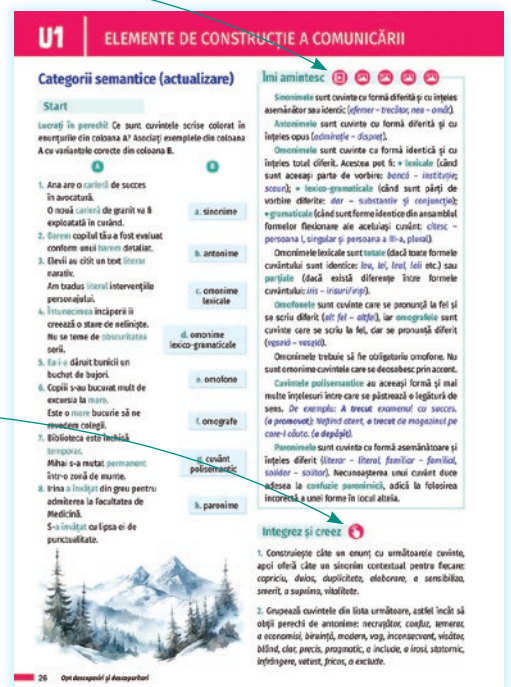
2. Elemente video (AMII-uri animate):

- videoclipuri cu informații și activități suplimentare
- curiozități

3. Exerciții interactive (AMII-uri interactive):

- exerciții de alegere multiplă, de alegere duală (adevărat – fals, corect – incorect etc.), de asociere, de completare etc.

Cum se folosește manualul digital?

1. Meniul superior

Mărire/micșorare – se mărește sau se micșorează fereastra, pentru o vizualizare adecvată a elementelor de interes.

Căutare – pot fi efectuate căutări în manualul digital după cuvinte-cheie.

Cuprins – deschide cuprinsul manualului digital.

Înapoi la prima pagină – se revine la prima pagină a manualului digital.

Pagina anterioară – se accesează pagina anterioară paginii curente.

Pagina următoare – se accesează pagina următoare paginii curente.

Salt la ultima pagină – se accesează ultima pagină a manualului digital.

Adnotări – deschide o galerie de instrumente, cu funcții diferite, care permit operații în timp real: sublinieri, adnotări, încercuiri, demarcări, mascări, evidențieri etc.

Tipărește pagini din manualul digital.

Indicații – se accesează ecranul cu indicații.

2. Ajutor în rezolvarea exercițiilor interactive (AMII interactive):

Deschide exercițiul interactiv dând click pe . Citește cerința, apoi utilizează mouse-ul și/sau tastatura pentru a rezolva exercițiile conform instrucțiunilor. Apasă butonul **Verifică** pentru a vedea dacă ai ales corect. Pentru toate tipurile de exerciții apare în cazul răspunsului corect și în cazul răspunsului greșit. Pentru a relua rezolvarea exercițiului, apasă butonul **Mai încercă** sau reîncarcă pagina.

3. Ajutor în accesarea elementelor video (AMII animate):

Apasă butonul pentru a deschide videoclipul. Butonul **Play (Vizualizare)** este localizat pe bara de jos a ferestrei, alături de **Volum** și de opțiunea **Afișare completă** pe ecran. Pentru a opri temporar videoclipul, apasă butonul **Pauză**, de pe bara de jos a ferestrei. Pentru a închide videoclipul și a reveni la activitatea anterioară, apasă butonul din colțul din dreapta sus al ferestrei.

4. Ajutor în accesarea elementelor grafice (AMII statice):

Apasă butonul . Imaginea se va deschide într-o fereastră nouă. Apasă butonul din colțul din dreapta sus, pentru a închide imaginea și a reveni la activitatea anterioară.

Citește textul următor și rezolvă cerințele.

„În cameră era așa de liniște, că se auzea ticăitul ceasului. Și totuși, după cum observă Polly în clipa aceea, nu era o tăcere absolută. Se auzea un bâzâit abia perceptibil.

Dacă pe atunci ar fi existat aspiratoare, Polly ar fi crezut că dădea cineva cu aspiratorul undeva departe, la o distanță de câteva camere și cu câteva etaje mai jos. Însă era un zgomot mai plăcut, mai melodios – atâta doar că era atât de slab, încât abia se auzea.

– E-n regulă, nu-i nimeni aici, îi zise ea lui Digory peste umăr. [...]

– Nu-i în regulă, spuse el. Asta nu-i o casă goală. Mai bine ne-am ascunde înaintea să vină cineva.

– Ce crezi că-s alea? Întrebă Polly, arătând spre inelele colorate.

– Ah, termină, zise Digory. Cu cât mai repede...

N-apucă să termine ce avea de spus, că se întâmplă ceva chiar în clipa aceea. Fotoliul cu spătar înalt din fața șemineului se mișcă brusc și din el se ridică – întocmai ca un demon din pantomime ieșind printr-o trapă – silueta neliniștitoare a unchiului Andrew. Nu se aflau deloc în casa nelocuită: ajunsese acasă la Digory, în biroul interzis. «Ho-paaa!» exclamară amândoi, dându-și seama de marea lor greșală. Se gândiră c-ar fi trebuit să știe tot timpul că nu se-ndepărtaseră suficient.

Unchiul Andrew era înalt și foarte slab. Avea fața prelungă, proaspăt bărbierită, nasul drept și ascuțit, ochi foarte strălucitori și o clăie impresionantă de păr încărunit.

Digory rămase fără grai, fiindcă unchiul Andrew arăta de o mie de ori mai neliniștitor decât până atunci. Polly nu se sperie prea tare deocamdată; însă avea s-o facă și ea în scurt timp. Fiindcă primul lucru pe care-l făcu unchiul Andrew fu să străbată camera până la ușă, s-o închidă și să învârtă cheia în broască. Apoi se întoarse, îi fixă pe copii cu ochii lui strălucitori și zâmbi, arătându-și toți dinții.

– Gata, spuse el. Acum neroada de soră-mea nu mai poate s-ajungă la voi.

Era cu totul altceva decât te-ai fi așteptat să faci un adult. Inima lui Polly bătu să-i sară din piept, iar ea și

Digory începură să se îndrepte cu spatele către ușa pe care intraseră. Însă unchiul Andrew se dovedi prea rapid pentru ei. Ajunse prin spatele lor, încuie și ușa și se postă în fața ei. Apoi își frecă mâinile și-și pocni încheieturile. Avea degete foarte lungi, albe și frumoase.

– Sunt încântat să vă văd, spuse el. Doi copii, exact ce-mi doream.

– Te rog, domnule Ketterley, zise Polly. Se-apropie ora cinei și trebuie să merg acasă. Ești amabil să ne lași să ieșim?

– Nu încă, răspunse unchiul Andrew. N-aș putea rata o ocazie atât de bună. Chiar îmi doream doi copii. Vedeți voi, sunt la jumătatea unui experiment măreț. L-am încercat pe un porcușor-de-Guineea și a părut să meargă. Numai că un porcușor-de-Guineea nu-ți poate povesti nimic. Și nici tu nu-i poți spune cum să se-ntoarcă.

– Uite ce-i, unchiule Andrew, zise Digory, chiar e ora cinei și-o să fim căutați dintr-o clipă-n alta. Trebuie să plecăm.”

C.S. Lewis, *Cronicile din Narnia. Nepotul magicianului* (fragment), trad. de Irina Oprea și Radu Paraschivescu

1. Transcrie câte un cuvânt/o structură care prezintă spațiul, respectiv timpul acțiunii.

Indicație: Citește cu atenție textul dat și copiază acele cuvinte sau grupuri de cuvinte potrivite pentru a indica locul și momentul în care se petrec evenimentele din fragment.

2. Alege litera corespunzătoare răspunsului corect.

În fragmentul scris colorat, structura textuală predominantă este:

a. explicativă;	c. descriptivă;
b. narativă;	d. dialogată.

Indicație: Ai în vedere particularitățile fragmentului dat (de exemplu: predominanța anumitor părți de vorbire, scopul fragmentului etc.) și alege varianta corectă.

RECAPITULARE ÎNȚĂLĂ

3. Copiază tabelul pe caiet și notează „X” în dreptul fiecărui enunț, pentru a stabili dacă este adevărat (A) sau fals (F), bazându-te pe informațiile din textul dat.

Indicație: Pentru a rezolva corect acest exercițiu, trebuie să recitești textul și să decizi dacă informațiile sunt adevărate sau false, punând „X” în spațiul corespunzător.

Enunțul	A	F
Polly și Digory se află într-o casă nelocuită.		
Unchiul Andrew îi încuie pe copii în cameră.		
Polly dorește să stea la povești cu unchiul Andrew.		
Unchiul Andrew a încercat experimentul său mai întâi pe un porcușor-de-Guineea.		
Polly se simte liniștită în prezența unchiului Andrew.		

4. Explică, în 30-50 de cuvinte, ce impresie lasă privirea și zâmbetul unchiului Andrew asupra copiilor.

Indicație: Pentru a rezolva acest exercițiu, este important să prezinți modul în care unchiul îi privește și le zâmbește, evidențiind atitudinea copiilor.

5. Numește două trăsături ale unchiului Andrew conturate prin mijloace de caracterizare diferite, pe care le vei preciza. Oferă un exemplu din text pentru fiecare mijloc de caracterizare identificat.

Indicație: Pentru a rezolva corect acest exercițiu, trebuie să recitești textul, să notezi două trăsături ale personajului care sunt exprimate direct sau care se desprind indirect din text, să numești mijlocul de caracterizare folosit (direct, realizat de narator, de alte personaje sau de personaj însuși, sau indirect, realizat prin gesturi, limbaj, acțiuni etc.) și să transcrii citate semnificative sau să prezinți secvențe relevante.

6. Stabilește numărul de litere și de sunete pentru cuvintele următoare: *ceasului, existat, cineva, suficient, cheia, el*.

Indicație: Pentru a rezolva acest exercițiu, trebuie să-ți amintești ce ai învățat despre corespondența dintre litere și sunete. Exemplu: *ceasului* – 8 litere, 7 sunete.

7. Precizează câte un sinonim pentru fiecare cuvânt/expresie din text:

- neliniștitor
- pocni
- dintr-o clipă-n alta

Indicație: Pentru rezolvarea acestui exercițiu, este nevoie să identifici cuvintele și expresia în text și să notezi câte un termen potrivit în contextul dat.

8. Identifică în text un cuvânt care poate avea omonim. Precizează sensul acestuia în text, apoi alcătuiește un enunț cu un alt sens, prin care să demonstrezi omonimia.

Indicație: Pentru rezolvarea acestui exercițiu, este nevoie să recitești textul, să selectezi un cuvânt care poate avea omonim, să precizezi sensul lui în text și să scrii un enunț prin care să arăți un sens diferit al acestuia.

9. Completează tabelul pe caiet, precizând valoarea morfologică pentru fiecare dintre cuvintele scrise colorat în enunțurile următoare: „Și totuși, după cum observă Polly în clipa aceea, nu era o tăcere absolută.”, „Unchiul Andrew era înalt și foarte slab.”

Indicație: Pentru a rezolva acest exercițiu, trebuie să ai în vedere părțile de vorbire învățate în anii trecuți.

Cuvântul	Valoarea morfologică
în	
aceea	
o tăcere	
era	

10. Indică modul și timpul verbelor subliniate în fragmentul dat.

Indicație: Pentru a rezolva acest exercițiu, ai în vedere cunoștințele despre verb. Exemplu: *(nu) se aflau* – mod indicativ, timp imperfect.

11. Transcrie din textul dat câte o secvență care conține un pronume demonstrativ, un pronume relativ și un pronume nehotărât, pe care le vei sublinia. Indică funcția sintactică a pronumelor găsite.

Indicație: Pentru a rezolva acest exercițiu, ai în vedere cunoștințele despre pronume și despre posibilitățile combinatorii ale acestora. Exemplu: „Asta nu-i o casă goală” – pronume demonstrativ de apropiere (formă de limbă vorbită), subiect.

12. Imaginează-ți că ești Polly și descrie, într-un text de 80-100 de cuvinte, ce simți în momentul în care unchiul Andrew te încuie în cameră.

Indicații pentru realizarea textului: Pentru a rezolva acest exercițiu, trebuie să te folosești de imaginație. Scrie cum te simți și ce percepție ai despre locul în care te afli, descrie emoțiile tale și spune ce ai schimba, dacă ai avea posibilitatea. Fii creativ/ă! Este foarte important să nu uiți de redactare, prin urmare încearcă să eviți reluarea cuvintelor, scrie corect, formulează ideile clar și coerent, astfel încât să se înțeleagă ce scrii și la ce te referi.

U1

Opt descoperiri și descoperitori

Lectură: • Textul epic • Combinarea diverselor structuri textuale • Textul nonliterar. Textul multimodal: reclama

Elemente de construcție a comunicării:

• Categoriile semantice (actualizare) • Derivarea și compunerea (actualizare) • Conversiunea. Familia lexicală • Împrumuturi lexicale • Elemente de fonetică (actualizare). Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină • Variații de registru. Jargonul și argoul. Limbajul colocvial și limbajul cultivat (familiarizare)

Comunicare orală: • Atitudini comunicative. Inteligența emoțională

Redactare: • Etapele scrierii: prezentarea textului în fața publicului, evaluarea feedbackului, integrarea sugestiilor • Prezentarea textului: grafica textului ca modalitate de a capta atenția publicului

Interculturalitate: • Modele comportamentale în textele literaturii universale

**Recapitulare
Evaluare**

Dan Lungu

(n. 1969, Botoșani)

Este unul dintre cei mai de succes și mai îndrăgiți scriitori români contemporani. A fost director al Muzeului Național al Literaturii Române Iași, inițiator al asociației Club 8 și al Festivalului Internațional de Literatură și Traducere Iași (FILIT). Mai multe romane ale sale au fost traduse în numeroase limbi și ecranizate ori adaptate pentru spectacole de teatru sau balet.

Este cunoscut îndeosebi pentru romanele *Sunt o babă comunistă!* și *Fetița care se juca de-a Dumnezeu*, dar și pentru aventurile lui Leep din *Vlogger la 13 ani* și *Principiul viselor comunicante*.

Textul epic

Gata pentru ceva nou

1. Lucrați în perechi! Mai jos regăsiți o listă cu români care au făcut o descoperire sau au deschis drumuri noi în știință, în tehnică etc. Asociați în mod corespunzător. Ce alte descoperiri făcute de români cunoașteți?

Petrache Poenaru

Traian Vuia

Elena Caragiani-Stoienescu

Ion Cantacuzino

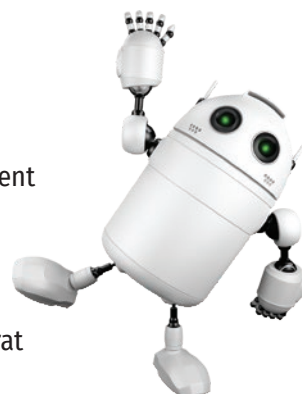
Nicolae Paulescu

Ana Aslan

Rodica Mariana Ion

Ștefania Mărăcineanu

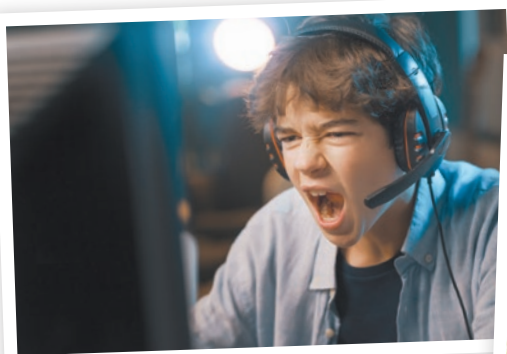
- prima femeie pilot din România
- leacul pentru holeră
- Gerovital H3, medicament folosit în tratarea îmbătrânirii și a bolilor bătrâneții
- primul zbor cu un aparat mai greu decât aerul
- metode de tratament a cancerelor dermatologice premaligne
- stiloul
- teorii despre radioactivitate și despre declanșarea artificială a ploii
- insulina

2. Ce ai descoperit recent și te-a impresionat? Poate fi vorba de o rețetă nouă, de un joc la calculator, o carte, un loc frumos etc.

3. Ce descoperire ai vrea să poarte numele tău și de ce? Ce preferi: să nu descoperi nimic niciodată sau să inventezi ceva fără ca lumea să știe că tu ești creatorul/creatoarea? Motivează-ți răspunsul.

4. Observă imaginile de mai jos. Cu ce cuvânt ai asocia-o pe fiecare dintre acestea: *online* sau *offline*? Tu cum preferi să-ți petreci timpul liber – în fața calculatorului sau în natură?

5. Citește textul de pe paginile următoare, intitulat *Aventurile lui Leep în realitatea offline*, scris de Dan Lungu.

Text de bază

Aventurile lui Leep în realitatea offline

text inedit de Dan Lungu

Hei, salutare tuturor! Am revenit cu noutăți, știu că mă așteptați cu sufletul la gură. Sunt sigur că v-a fost dor de mine, nu e nevoie s-o spuneți.

Iar ca să fiu drăguț măcar o dată în viață, iată că mă ia gura pe dinainte și vă zic:

— Și mie mi-a fost dor de voi, băieți și fete!

Așa că haideți să vă povestesc o fază tare, care s-a întâmplat fix după o zi nenorocită.

Nenorocită am zis? Prea puțin spus! E un cuvânt prea delicat, un eufemism¹ de-a dreptul. De fapt a fost o zi cumplită, scârboasă, ucigașă, sucită, împruțită – mai puneți voi ce adjective vă vin în neuronii voștri zglobii, nu vă zgârciți, pentru că merită. O zi care ar trebui scoasă din toate calendarele de azi înainte. Scoasă prin lege.

Pe scurt, a fost a doua cea mai urâtă zi din viața mea.

Lucrurile s-au întâmplat cam în felul următor: eu stăteam frumușel și cumincior la birou, când, la un moment dat, am simțit o bătaie pe umăr. Aveam căștile pe urechi, degetele pe mouse, pupilele dilatate și strigam ca din gură de șarpe în microfon către Koka, prietena lui Pixie, cu care fac adesea echipă. Vocabularul meu nu era cel mai elevat, dar, nahl!, știți cum e la jocuri! Ce, tata când se uită la meciurile de fotbal cu prietenii lui vorbește mai delicat? Cum vă povesteam, stăteam cumincior la birou, mă fâțaiam în scaun, băteam cu pumnul în masă, urlam către Koka să fie atentă la pericolele din spate, adică mă simțeam foarte bine. Eu împușcam în cap dinozaurii troieni care coborau tropăind din naveta spațială, iar Koka trebuia să mitralieze luptătorii intergalactici ce se revărsau din burțile lor, mulți, mici și înarmați până în dinți. Știți cum e, lupta era pe viață și pe moarte, când fiecare secundă e prețioasă, cum se spune. Ei bine, într-un astfel de moment am simțit o bătaie pe umăr! Vă dați seama ce înseamnă asta, da? E un gest necugetat al cuiva care habar nu are de jocuri. Numai Ceimari sunt capabili de fapte atât de neinspirate.

Instinctiv, am întors capul. Cum am sucit țeasta, cum am ratat doi dinozauri și soarta luptei a fost pecetluită.

Așadar, am întors privirea. Era mama.

— Ai grijă cum vorbești, zice ea. Și nu mai urla, că nu ești în pădure.

— E doar un joc, Mom?²

Eram gata să-mi iau săpuneala³ pentru limbajul colocvial, ba chiar eram pregătit să merg la masă pentru un sfert de oră, aș fi făcut orice numai să fiu lăsat în pace, dar ceea ce a urmat mi-a întrecut și cele mai sumbre așteptări.

— Te rog să-ți pregătești bagajul în seara asta, mâine plecăm la mătușa Anastasia pentru două-trei zile.

Am înlemnit. Emoțiile negative m-au paralizat. Am crezut că se prăbușește cerul peste mine. În cele din urmă, am reușit să smulg un strigăt din străfundurile ființei mele:

— Nuuuuuuuuuuuuuuuuuu!

— Ba da, a zis calm Mom.

— Ce naiba să fac la baba aia? Să mă sufoc de plictiseală? am izbucnit eu.

— Ai grijă cum vorbești!

— Ce Dumnezeu să fac la mătușa Nasty?⁴ Să mă cațăr în copaci de plicti? am reformulat.

— Îmi place ideea cu copacii. Poți culege și cireșe, să facem dulceață...

— N-aș putea rămâne cu tata? am insistat.

— Nu ți-ar strica un pic de mișcare în natură, la aer curat... stai prea mult la calculator...

— Stau cu tata!

— Tata pleacă în delegație.

² mom – (din engl.) apelativ familiar pentru mamă.

³ a lua (o) săpuneală – expr. a fi certat, dojenit.

⁴ Nasty – joc de cuvinte între numele Anastasia și englezescul nasty (urât, neplăcut, nesuferit).

¹ eufemism – s. n. cuvânt sau expresie care, în vorbire sau în scris, înlocuiește un cuvânt sau o expresie neplăcută, jignitoare, necuviincioasă sau obscenă.

— Stau singur! Învăţ să-mi fac omletă. Îmi spăl ciorapii, dacă e nevoie, am strigat eu cu disperare.

— Trebuie să mai ieşi din casă. Viaţa adevărată nu e în faţa calculatorului, a zis ea, îndreptându-se spre uşă.

— Viaţa e acolo unde o trăieşti, mi-am amintit o replică dintr-un film.

Mama s-a oprit, s-a uitat lung la mine şi a pufnit în râs. Apoi, din pragul uşii a mai zis:

— Mătuşa Anastasia are văcuţă... puişori aurii... livadă cu de toate... O să fie frumos!

Pff, ce m-a enervat chestia asta! Eu aveam nevoie de internet cu o viteză de download⁵ de măcar 533 Mbps⁶ şi reţea 5G la telefon, iar ea mă ademenea cu văcuţe. Eram sigur că Nasty Woman⁷ locuia într-o căsuţă drăguţă pierdută printre dealuri verzi, dar unde trebuia să te urci pe casă sau în copac ca să poţi suna la 112. Ca să nu mai spun că, în caz de furtună, putea rămâne fără energie electrică tot satul. Văzusem destule ştiri pe tema asta.

Până seara am mai avut două tentative să o conving să mă lase singur acasă, dar tot degeaba. Mom era inflexibilă, cică aveam neapărată nevoie de mişcare şi aer curat.

Cum spuneam, a fost a doua cea mai urâtă zi din viaţa mea. Prima a fost când a picat internetul în tot oraşul timp de câteva ore bune. Atunci am crezut că mor. Mor şi mă reîncarnez în ucigaş în serie, ca să mă răzbun pe toţi cei vinovaţi de asemenea nenorocire.

În ziua următoare, dis-de-dimineată bagajul era făcut – două tricouri, o pereche de blugi şi o tonă de scule: mi-am îndesat trei perechi de căşti (nu se ştie când te lasă vreuna!), trei telefoane vechi, dar funcţionale la nevoie, nouă baterii externe încărcate 100%, două laptopuri, o claie încălцитă de cabluri, mouse-uri şi încărcătoare pentru telefoane de diferite generaţii, două microfoane, două memorii HDD⁸ externe cu jocuri şi filme, o lanternă de buzunar şi alta frontală, o trusă de şurubelniţe, iar la sfârşit

am aruncat şi vechea pereche de ochelari VR⁹. Mi-ar fi plăcut să iau un PC¹⁰ de rezervă în portbagajul maşinii, dar mi-a fost teamă că Mom va exploda.

Drumul a durat două ore şi ceva. Mama a condus relaxată, ascultând şi fredonând melodii de pe vremea apariţiei vieţii pe pământ sau, hai, a războaielor dacilor cu romanii. Eu m-am tolănit pe bancheta din spate, cu căştile pe urechi. Urmăream un serial, conversam cu prietenii pe chat şi, în acelaşi timp, rulam playlistul meu cu bucăţi una şi una, despre care mama pretindea că sunt cântate la drujbă.

Din când în când, Mom îmi arăta pădurea, lanurile de floarea-soarelui sau vreo păsăruică ciudată. Eu dădeam din cap în ritmul muzicii.

De cum m-a văzut, mătuşa Anastasia m-a luat la pupat. Fix ce-mi doream, vă daţi seama! Chiar mi-era dor de mirosul ei de acid clorhidric... În fine, erau şi veşti bune. Casa se afla la asfalt, avea curent electric, iar telefonul îmi arăta trei liniuţe la semnal. Am fost repartizat într-o cameră semiîntunecată şi răcoroasă, care mirosea a plante uscate. Am scotocit în toate colţurile, pe după toate borcanele de dulceaţă, dar n-am dat decât de o singură priză, dacă vă puteţi imagina!

Cât Mom şi Nasty Woman au început să discute cu pasiune despre pământurile care urmau să fie vândute, am ieşit în recunoaştere. Am dat de un chioşc cu sucuri ieftine, napolitane şi bomboane la bucată. Presupun că expirate

⁹ VR – (din engl.) abreviere pentru *virtual reality* (realitate virtuală).

¹⁰ PC – (din engl.) abreviere pentru *personal computer* (computer personal).

⁵ download – (din engl.) descărcare.

⁶ Mbps – abreviere pentru *megabit pe secundă* (unitate de măsură a vitezei reţelei).

⁷ woman – (din engl.) femeie.

⁸ HDD – (din engl.) abreviere pentru *hard-disk drive* (unitate hard-disk).

toate. Am mai văzut balegi de vacă pe asfalt și un cârd de găște mășăluind soldățește. Apoi mi s-a făcut foarte cald.

Când m-am întors, mătușa mea vorbea însuflețită la telefon, iar Mom o privea cu ochii cât mingile de ping-pong.

— Andrei are un băiețel, mi-a zis Mom, în extaz. Îl cheamă Kevin.

— Andrei? Care Andrei? Cum adică Kevin?

Așa am aflat că am un fel de văr de-al doilea care e proaspăt tătic. E însurat cu o taiwaneză și locuiește în Michigan.

Am mai aflat că sunt un fel de unchi și că trebuie să mă bucur. Am fost mai degrabă surprins de noua postură. Apoi m-am simțit mândru. Totuși, e ceva să fii un fel de unchi la paispe ani, nu?!

Din câteva căutări pe net, cât timp mătușa Anastasia conversa cu el, am aflat o groază de amănunte. Andrei avea aproape patruzeci de ani și lucra la o firmă care producea plăci video. Uau! Asta chiar m-a entuziasmat, trebuie să recunosc! Soția lui se numea Lin și lucra într-o bancă. Micuțul Kevin avea aproape două luni. Andrei călătorea des și pusese fotografii din locuri exotice, chiar și din mijlocul unui trib din Papua-Noua Guinee.

I-am cerut prietenia pe toate rețelele de socializare comune. Îmi plăcea tipul!

Mătușa Anastasia a terminat conversația flească de emoție. Apoi a reluat discuția cu Mom despre pământuri. Voia să le vândă cât mai repede, erau mai degrabă o povară. Nu-și dorea decât să plece cât mai repede la Andrei, să aibă grijă de cel mic. Era singurul ei nepot și nu voia să-l vadă doar în fotografii.

În scurt timp, Andrei mi-a acceptat cererile de prietenie și mi-a scris. Ne-am împrietenit instantaneu. M-a întrebat cât mă pricep la tehnică, fiindcă avea o idee. I-am spus în linii mari ce știu să fac.

— Pfooi, ești tare! Eu la vârsta ta abia jucam Tetris!

Am adus rapid laptopul, am instalat aplicația pe care mi-a trimis-o și am urmărit un tutorial indicat de el. Am înțeles despre ce era vorba. Fain!

Am rugat-o pe mătușa Anastasia să mergem cu toții în camera mea, fiindcă aveam o surpriză pentru ea. Acolo era mai întuneric.

Ne-am conectat și am deschis aplicația pentru hologramă. În mijlocul camerei a apărut un bebeluș care orăcăia cât îl țineau plămânii. Apoi a apărut de nicăieri Andrei, în blugi și tricou.

— Salut, mama. El este Kevin! Kevin, salut-o pe bunica!

După care a luat formă Lin, care a fluturat din mână și ne-a zis „Hello!”¹¹

Mătușa Anastasia a început să plângă în hohote. S-a repezit să-l ia în brațe pe cel mic, dar nu a îmbrățișat decât aerul.

În curând, scena a încremenit, sunetul s-a pierdut și siluetele s-au risipit ca un fum.

Pentru un semnal de trei liniuțe, fusese maximum ce se putea obține.

De la întâmplarea asta, mama a început să mă privească cu alți ochi. Pe bune, nu exagerez cu nimic. Iar pe mătușa Anastasia am auzit-o întâmplător spunându-i:

— E de toată isprava băiatul acesta al tău. O să ajungă mare!

Pentru așa o replică, m-am oferit din senin să culeg o găleată de cireșe negre pentru dulceață.

Mama m-a întrebat ironic dacă am febră, dar m-am prefăcut că nu o aud.

Din vârful copacului satul se vedea foarte frumos, ca o panoramă 3D. În plus, semnalul telefonului era de cinci liniuțe.

Primele gânduri și trăiri

1. Răspunde în scris la întrebările următoare.

- Ce ți-a plăcut cel mai mult în textul citit?
- Ce nu ți-a plăcut?
- Ce moment te-a amuzat? Transcrie o secvență sugestivă.
- Ce secvențe din text ți-au adus aminte de situații din viața ta? Explică.
- Dacă ai putea să îl întrebi pe autor ceva despre textul său, ce ai vrea să afli?

2. Imaginează-ți că ești autorul. Ce ai schimba la finalul acestui text?

¹¹ Hello! – (din engl.) Bună!

Trăsăturile textului epic (actualizare)

Start

1. Extrage indicii de timp și de spațiu din textul *Aventurile lui Leep în realitatea offline* de Dan Lungu.

2. Pe baza textului de bază citit, ordonează ideile de mai jos în caiet, respectând cronologia faptelor.

- ☐ Leep le arată mătușii și mamei o hologramă cu Andrei și familia sa.
- ☐ Mama îi cere să-și pregătească bagajul pentru o vizită la mătușa Anastasia, ceea ce provoacă o reacție de nemulțumire din partea copilului.
- ☐ La sosirea la casa mătușii, băiatul este întâmpinat cu afecțiune.
- ☐ Băiatul explorează locurile din împrejurimi, remarcând diferențele față de mediul său obișnuit.
- ☐ În timpul unui joc, Leep este întrerupt de mama sa.
- ☐ Mama și mătușa își exprimă aprecierea față de băiat.
- ☐ În dimineața următoare, își face bagajul, punându-și diverse dispozitive electronice, și pornește cu mama către destinație.
- ☐ Descoperă că are un nepotel nou-născut pe nume Kevin, fiul lui Andrei, un văr mai mare care locuiește în străinătate.
- ☐ Mătușa Anastasia încearcă să îmbrățișeze imaginea bebelușului, dar nu atinge decât aerul.
- ☐ Leep își exprimă nerăbdarea de a împărtăși experiența cu prietenii săi.
- ☐ Băiatul încearcă să-și convingă mama să îl lase acasă, dar fără succes.
- ☐ Leep și Andrei încep să discute online și se împrietenesc.

3. Delimitează textul în paragrafe semnificative pentru momentele acțiunii. Folosește ideile principale de la exercițiul anterior.

4. Notează, pentru fiecare paragraf, câte două cuvinte-cheie.

5. Scrie, pentru fiecare idee principală de la exercițiul 2, câte o idee secundară.

6. Câte fire narative identifiți în textul dat? Ce are în prim-plan fiecare fir?

7. Cum se face trecerea de la un fir narativ la altul?

8. Stabilește cine este naratorul și la ce persoană povestește, apoi transcrie trei exemple care să-ți susțină răspunsul.

Îmi amintesc

Textul epic prezintă o serie de întâmplări la care participă personaje, prin intermediul cărora autorul exprimă diferite idei, gânduri, sentimente, valori.

În mod obișnuit, **acțiunea** dintr-un text epic este structurată în **momente ale subiectului**: situația inițială (expozițiunea), situația care declanșează acțiunea (intriga/elementul perturbator), desfășurarea acțiunii, momentul de maximă intensitate (punctul culminant) și situația finală (deznodământul). În unele texte, acțiunea poate începe cu situația finală, derulându-se apoi evenimentele care au condus la aceasta.

Textul epic poate fi alcătuit din mai multe **fire narative** care se înlănțuie și alternează, fiind astfel ilustrate, în paralel, acțiuni diverse.

Acțiunea este plasată în **spațiu** și **timp**.

Naratorul reprezintă vocea dintr-un text epic care relatează întâmplările, fie la persoana I (situație în care naratorul este și personaj), fie la persoana a III-a.

Pentru realizarea **rezumatului** unui text epic, este necesar să respecti următoarele **opt reguli**:

1. formulează ideile principale;
2. nu folosi citate din text;
3. transformă dialogul în narațiune (vorbirea directă în vorbire indirectă);
4. folosește persoana a III-a, timpul prezent sau perfect compus, modul indicativ;

5. omite descrierile, figurile de stil, interjecțiile sau alte elemente de expresivitate;
6. nu include comentarii personale sau mărci afective;
7. folosește limbajul literar (nu folosi regionalisme, cuvinte ieșite din uz sau forme populare);
8. utilizează structuri precum „la început”, „de îndată ce”, „în cele din urmă”, „totuși” etc. pentru a marca trecerea de la o idee la alta.

Integrez și creez

1. Notează tema textului și transcrie o secvență ilustrativă pentru aceasta.
2. **Lucrați în perechi!** Prezentați traiul în cele două spații, așa cum reiese din text, completând tabelul de mai jos în caiet.

Aspect urmărit	Acasă	La mătușa Anastasia
Activități		
Relații sociale		
Interacțiunea cu animalele		
Ritmul vieții		
Facilități		

3. Transcrie din text câte o secvență care:
 - a. oferă o explicație suplimentară;
 - b. prezintă o experiență anterioară momentului relatării;
 - c. sugerează idealuri pentru viitor;
 - d. descrie un personaj;
 - e. expune atmosfera;
 - f. prezintă afirmații generale despre lume.
4. Realizează, în minimum 80 de cuvinte, rezumatul textului, respectând regulile de alcătuire a acestuia.
5. Menționează două particularități ale textului epic și justifică-ți răspunsul cu câte un exemplu semnificativ din textul citit.

Evaluez

1. Asociază textul *Aventurile lui Leep în realitatea offline* cu un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, prezentând, în 50-100 de cuvinte, o temă comună, prin referire la câte o secvență relevantă din fiecare text.

Indicație: Precizează titlul și autorul/autoarea textului ales. Numește tema comună, apoi prezintă-o prin referire la câte o secvență din fiecare text. De exemplu, poți asocia textul cu „D-l Goe...” de I.L. Caragiale, referindu-te la tema familiei.

2. Scrie o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să prezinți o întâmplare petrecută în timpul descoperirii

unei lumi virtuale (dintr-o carte, dintr-un joc etc.). Vei avea în vedere:

- relatarea întâmplărilor respectând succesiunea logică a evenimentelor;
- integrarea unei secvențe dialogate de minimum patru replici și a uneia descriptive de cel puțin 30 de cuvinte;
- adecvarea conținutului la cerință;
- respectarea numărului minim de cuvinte.

Personajul (actualizare)

Start

1. Identifică toate personajele textului *Aventurile lui Leep în realitatea offline* și stabilește tipul fiecăruia (principal, secundar, episodic, figurant; individual, colectiv).
2. Transcrie tabelul în caiet și notează „X” în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili dacă este adevărat (A) sau fals (F), bazându-te pe informațiile din textul semnat de Dan Lungu, *Aventurile lui Leep în realitatea offline*.

Enunțul	A	F
Leep este încântat de ideea de a merge la mătușa Anastasia.		
Băiatul se bucură că a făcut o descoperire tehnologică la mătușa Anastasia.		
Mama protagonistului îi permite să rămână singur acasă în timp ce pleacă în delegație.		

3. Completează enunțurile cu informații din textul *Aventurile lui Leep în realitatea offline*.

- a. Protagonistul își petrece majoritatea timpului jucându-se jocuri video și ...
- b. Mama îi spune băiatului că trebuie să meargă la mătușa Anastasia pentru ...
- c. Băiatul își împachetează în bagaj o tonă de scule, inclusiv ...

4. Asociază fiecare personaj din coloana A cu descrierea corespunzătoare din coloana B.

A

Leep

mama

mătușa
Anastasia

Andrei

B

- „[...] a terminat conversația flească de emoție. Apoi a reluat discuția cu Mom despre pământuri. Voia să le vândă cât mai repede, erau mai degrabă o povară.”
- „[...] avea aproape patruzeci de ani și lucra la o firmă care producea plăci video.”
- „[...] a condus relaxată, ascultând și fredonând melodii de pe vremea apariției vieții pe pământ sau, hai, a războaielor dacilor cu romanii.”
- „Urmăream un serial, conversam cu prietenii pe chat și, în același timp, rulam playlistul meu cu bucăți una și una [...].”

5. Copiază tabelul de mai jos pe caiet și notează informațiile cerute pentru fiecare personaj.

Personajul	Trăsături morale	Secvențe sugestive
Leep		
mama		
mătușa Anastasia		

6. **Lucrați în perechi!** Personajul principal al textului citit este și naratorul evenimentelor. În ce alte texte studiate anterior ați regăsit un narator-personaj? Ce trăsături puteți atribui naratorului-personaj? Aveți în vedere textele numite.

7. Ce ai în comun cu personajul principal din textul lui Dan Lungu?

Îmi amintesc

Personajele sunt creații ale autorului pe care le regăsim doar în lumea ficțională și care iau parte la acțiunile dintr-un text epic. Acestea reprezintă oameni, plante, animale, obiecte, ființe fabuloase. După implicarea în acțiune, personajele se împart în: **principale** (sunt în centrul acțiunii); **secundare** (ajută personajele principale să își îndeplinească scopul); **episodice** (apar doar în anumite momente ale acțiunii); **figurante** (au rol neînsemnat, nu participă la acțiune). După felul în care sunt construite, personajele pot fi **individuale** (reprezentând un individ) sau **colective** (prezentate ca un grup cu trăsături comune; de exemplu, locuitorii unui oraș).

Trăsăturile personajului sunt conturate prin **mijloace de caracterizare**:

- **directe** (sunt numite de către narator, de alte personaje sau de personaj însuși);
- **indirecte** (reies din acțiuni, relații cu alte personaje, mimică, gesturi, limbaj, nume, vestimentație etc.).

Situația tensionată dintre două sau mai multe personaje generează un **conflict exterior**, iar starea de neliniște și îndoială a unui personaj duce la apariția unui **conflict interior**. Și conflictele reprezintă o modalitate indirectă de caracterizare.

Integrez și creez

1. Indică două trăsături ale protagonistului care se desprind din relația cu mama.

2. Ce conflicte/tensiuni apar între personaje? Ce crezi că le generează? Cum influențează ele desfășurarea acțiunii?

3. Recitește finalul textului. De ce crezi că atitudinea celor două femei față de băiat s-a schimbat? Ce au descoperit mama și mătușa Anastasia despre băiat?

4. Realizează, pentru personajele Leep, mama, mătușa Anastasia și Andrei, o fișă de identitate care să conțină tipul personajului, date de identificare (vârstă, statut, ocupație, portret fizic etc.), principalele trăsături de caracter, mijloace de caracterizare folosite și citate ilustrative, pasiuni/valori și percepția altor personaje. Ai în vedere schema de mai jos.

Leep – personaj principal, individual

Date de identificare

Trăsături

Caracterizare directă

Caracterizare indirectă

Pasiuni/Valori

Percepția altor personaje

5. Scrie o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să caracterizezi un personaj, la alegere, din textul *Aventurile lui Leep în realitatea offline* de Dan Lungu.

În redactarea caracterizării, vei avea în vedere:

- precizarea a două date de identificare a personajului (nume, vârstă, ocupație, origine, portret fizic etc.);
- numirea a două trăsături morale ale personajului;
- ilustrarea a două mijloace de caracterizare diferite, prin câte o secvență comentată;
- corelarea unei valori personale cu una dintre valorile personajului.

Evaluez

1. Crezi că Leep a învățat ceva în urma vizitei la mătușa lui?

2. Imaginează-ți un dialog, de minimum zece replici, între Leep și mama sa după ce băiatul a descoperit mai multe despre mătușa Anastasia și despre vărul său Andrei.

3. Rescrie, la persoana I, din perspectiva mătușii Anastasia, scena cuprinsă între următoarele momente: „De cum m-a văzut, mătușa Anastasia m-a luat la pupat.”, „— E de toată isprava băiatul acesta al tău. O să ajungă mare!”.

Interpretarea textului

Integrez și creez

1. Ce sugerează începutul textului (primele patru paragrafe)?
2. Ce adjective folosește băiatul pentru a se referi la *ziua nenorocită*?
3. Crezi că experiența trăită la mătușa Anastasia a fost într-adevăr *nenorocită* pentru băiat? Cum crezi că se va referi la ea peste 10-15 ani? Cum explici?

4. a. Alege din lista de mai jos cuvintele potrivite pentru a descrie felul băiatului de a comunica cu prietenii săi virtuali. Oferă exemple sugestive din text.

familiar

prietenos

sincer

ironic

obraznic

serios

respectuos

vioi

- b. Selectează, din aceeași listă, cuvintele potrivite pentru comunicarea dintre băiat și membrii familiei. Ce diferă și de ce?

5. Crezi că felul băiatului de a povesti evenimentele influențează și atrage atenția publicului său? Motivează.

6. Cuvintele evidențiate în secvența următoare sunt specifice limbajului colocvial, pe care îl folosim cu cei apropiați. Rescrie secvența, astfel încât limbajul să fie standard, alegând din fiecare serie sinonimică acele cuvinte care exprimă cel mai bine intenția mesajului.

„haideți să vă povestesc o **fază** (1) **tare** (2), care s-a întâmplat **fix** (3) după o zi **nenorocită** (4)”

- (1) chestie, întâmplare, etapă, pățanie, proces
- (2) frumoasă, mișto, interesantă, extraordinară, nemaipomenită
- (3) imediat, chiar, precis, exact, strict
- (4) proastă, tragică, nefastă, nefericită, neplăcută

7. Așa cum mărturisește Leep, vocabularul său nu este *cel mai elevat*. De altfel, în secvențele dialogate se pot observa diferite abateri de la normele limbii literare (de exemplu, forma nerecomandată de normă „paișpe”) sau mărci specifice comunicării orale (de pildă, prelungirea unor sunete, ezitățile marcate în text prin puncte de suspensie). De ce crezi că a ales autorul să scrie textul astfel? Alege dintre variante sau propune alta, justificându-ți răspunsul:

- a vrut să creeze personaje și întâmplări autentice;
- a vrut să atragă atenția cititorilor;
- a vrut să stârneasă râsul, făcând textul mai atractiv.

8. Ce impresie ți-ar fi lăsat textul dacă ar fi fost scris într-un stil sobru?

9. Ce sugerează folosirea cuvintelor preluate din limba engleză? Le folosești?

10. Formulează, într-un text de cel puțin 80 de cuvinte, mesajul textului, referindu-te la:

- temă și acțiuni principale;
- idei/emoții/sentimente/valori transmise;
- ceea ce te învață textul despre lume și/sau despre tine.

Evoluez

1. Scrie trei sfaturi pe care i le-ai da lui Leep, referitor la modul în care să se comporte în viitor cu familia sa, atunci când nu este de acord cu propunerile venite din partea celor apropiați.

2. Ție ce tip de știri/vloguri îți atrag atenția și prin ce?

3. Cât de importantă este pentru tine tehnologia? La ce te ajută în viața de zi cu zi?

4. Ce riscuri aduce utilizarea tehnologiei? Te poți referi la experiența lui Leep și la experiența personală.

5. Cum ar arăta o zi din viața unui adolescent fără conexiune la internet?

6. **Portofoliu.** Realizează pentru textul *Aventurile lui Leep în realitatea offline* de Dan Lungu o fișă de lectură, în care să incluzi: titlul, numele autorului, tipul de text (epic, liric sau dramatic), temele și cuvintele-cheie, ideile principale, mesajul textului, o scurtă caracterizare a personajelor și citate care te-au impresionat. Vei proceda astfel pentru toate textele de bază și cărțile citite în acest an școlar. Vei grupa fișele de lectură după tipul de text, iar dacă există mai multe texte de același tip cu teme identice/ asemănătoare, le vei pune unele după altele.

Indicații pentru realizarea portofoliului: Alege-ți o mapă sau un dosar și adaugă o primă pagină cu numele disciplinei și cu datele tale de identificare (numele tău complet, clasa, școala). Pe parcursul anului școlar, completează mapa/dosarul cu temele (individuale sau realizate în grup), proiectele, fișele de lucru, fișele de lectură, fișele de autoevaluare etc. La nivelul clasei, se vor stabili criteriile de organizare și de evaluare a portofoliului.

Combinarea diverselor structuri textuale

Gata pentru ceva nou

1. Lucrați în grupe de patru elevi! Alcătuiți o listă cu opt jocuri ale copilăriei pe care le-ați jucat în anii de gimnaziu. Scrieți regulile unuia dintre acestea.

2. Citește textul *Avioanele* de Raluca Poenaru, publicat în volumul colectiv *Jocuri și jucării: Seniorii*.

Text de bază

Avioanele

de Raluca Poenaru

Mie, când eram la școală, cel mai mult îmi plăceau vacanțele, iar dintre vacanțe, preferata mea era cea de vară. Stăteam toată ziua afară, jucam Baba-oarba, Maștele-încurcate, Omul Negru sau Țările; săream coarda, elasticul și șotronul, desenam cu creta pe trotuare, vorbeam despre toate nimicurile sau ne luptam.

Luptele erau de departe cel mai frumos, dar și cel mai periculos joc al nostru. Dacă la restul jocurilor ne puteam suci o gleznă sau juli un genunchi, în bătlie treburile stăteau cu totul altfel. În plus, dacă ne prindeau luptându-ne, vecinii le spuneau de fiecare dată părinților, iar de asta trebuia să ne ferim cel mai tare. Așa că nu puteam să jucăm jocul ăsta decât vinerea între 9 și 10, când doamna Arghir – cea mai vigilantă vecină a noastră – pleca la piață.

În fiecare vineri, la ora 9 fără un sfert, ieșeam cu toții afară. Aveam cu noi câte un zâmbet de îngeraș și o pungă cu muniție pregătită din timp: roșii stricate, pere putrede, vișine mucegăite. Mirosea muniția de ne muta nasurile. O lăsam lângă rondul cu trandafiri și ne prefăceam că n-aveam nicio legătură cu ea. Noi ieșiserăm afară pentru alte treburi: Baba-oarba, Maștele-încurcate... pe care le jucam de zor, însă doar până când o vedeam pe doamna Arghir plecând la piață. Cum trecea de părculeț, cum ne luam proiectilele și... la atac!

N-aveam timp de pierdut. Cele mai bune poziții de luptă erau în avioane, iar avioanele erau puține. Mai precis, o salcie, un dud, un zarzăr și un pin. Cine reușea să ocupe un avion avea un avantaj semnificativ. Cine nu, lupta de la sol și risca să fie eliminat rapid din bătlie.

Într-o vineri, doamna Arghir a ieșit nervoasă din bloc. Se întorcea din când în când să se uite în urmă, dădea din mâini și vorbea de una singură cu voce pițigăiată.

„Inadmisibil! Ce oameni! Au umplut tot blocul de mizerie... Am înțeles, li s-o fi rupt punga de gunoi. Se mai întâmplă. Dar așa lași? Nu te întorci cu o mătură, cu ceva, să cureți unde ai murdărit? Nu speli? Nu. Nici gând. De la etajul 6 și până la parter e plin de zoaie. Nu suport mizeria! Păi știu ei cât de dăunătoare e mizeria? Nu știu.”

Doamna Arghir a dat cu ochii de noi, s-a încruntat și a plecat mai departe bombănind.

„Și copiii ăștia – tot la fel. Parcă văd că mă întorc de la piață și găsesc aici o mizerie de nedescris. Ne batem joc de natură, distrugem totul.”

Cum a trecut doamna Arghir de părculeț, cum ne-am înhățat pungile cu muniție și ne-am repezit spre avioane. Teo s-a urcat în pin și, pentru că a fost primul care a ajuns sus, a strigat: Stop! Ne-am oprit cu toții acolo unde eram. Ne-am pregătit proiectilele și am pornit lupta.

Eu aveam la mine fructe coapte de soc – vreo zece ciorchini cu bobite pline de zeamă roz-violet. Am scos un ciorchine din pungă și l-am aruncat în Andrei, care era în salcie. L-am nimerit în plin. Pe tricou i s-a desenat pe loc harta însângerată a bătliei. În cădere, boabele le-au atins pe Ana și pe Laura. Mi-au răspuns cu câte o prună mucegăită. Am ripostat cu încă un ciorchine. O roșie putredă mi-a şuierat pe la ureche. Iar alta m-a atins în genunchi. Lupta era în toi când Lucian a strigat din zarzăr:

— Doamna Arghir!

Am fost siguri că voia să ne distragă atenția și l-am mitraliat cu toții. O avalanșă de fructe stricate s-a revărsat asupra lui. Zemurile colorate i s-au întins de la frunte până la picioare, făcându-l să arate ca o sperietoare.

„Inadmisibil!” s-a auzit o voce pițigăiată undeva lângă zarzăr.

„Altă capcană”, ne-am spus și ne-am golit pe loc pungile cu muniție în direcția vocii. La lupte nu erau permise astfel de tertipuri. Nu. Noi luptam corect. Aveam reguli. Aveam onoare. Numai că în clipa următoare am fi dat orice ca să ne putem încălca regulile, iar onoarea ne-a dispărut instantaneu. Lângă zarzăr stătea însăși doamna Arghir! Bluza i se pistruia cu fructe de soc, o pară borșită îi zăcea pe un umăr și două vișine îi coborau pe tâmpla dreaptă cu viteza melcului. Era atât de nervoasă, încât nici nu reușea să lege două vorbe.

„Nu se... poate... inadmi...”

Am înlemnit cu toții. Ana s-a ascuns în spatele salciei. Laura s-a dat înapoi pas cu pas până când a ajuns la alee și a fugit. M-am gândit și eu să fug. Apoi mi-a venit ideea. Mi-am adunat tot curajul, am tras aer în piept și am spus încet:

— Noi facem asta pentru natură, doamna Arghir, nu pentru noi. Din sâmburii ăștia o să crească pomi. Soci, peri, vișini...

Doamna Arghir și-a azvârlit vișinele putrede de pe față, și-a scuturat para de pe umăr, a pufnit pe nas și a plecat bodogănind. Important e că nu le-a spus părinților noștri că ne prinsese din nou la lupte. Și tot la fel de important e că, întorcându-mă peste vreo 10 ani la locul nostru de joacă, l-am găsit plin de avioane. În afară de cele vechi ale noastre, mai apăruseră o grămadă. Și dacă mă uitam bine, sigur aveam să găsec pe acolo măcar un soc, un păr sau un vișin.

Raluca Poenaru (n. 1978)

s-a născut la Curtea de Argeș.

A studiat limbi străine la

Universitatea din București, iar în prezent lucrează în domeniul IT.

A publicat volumele: *Pericol*, *Pericol la petrecere!*, *Pericol la mare!*, *Pluții*.

Textul *Avioanele* face parte din antologia *Jocuri și jucării: Seniorii*.

Primele gânduri și trăiri

1. Ce emoții ți-a trezit lectura textului? Prin ce a reușit să-ți stârneasă aceste emoții?
2. De ce întâmplări din viața ta/din alte texte citite îți aduce aminte textul Ralucăi Poenaru? Discută cu colegii.

Start

1. Precizează perioada, ziua și ora la care aveau loc luptele dintre copii. Ce rol juca doamna Arghir în stabilirea acestui moment?
2. Cum se comportă copiii și ce se joacă aceștia în prezența doamnei Arghir? Dar după ce femeia pleacă la piață?
3. Prezintă cum reacționează copiii atunci când doamna Arghir îi surprinde în mijlocul luptei. Ce tactici folosește fiecare pentru a face față situației?
4. Notează trăsăturile principale ale doamnei Arghir și ale copiilor din text. Cum influențează caracterul acestor personaje acțiunile din poveste?
5. Explică motivul pentru care crezi că personajul-narator și ceilalți copii folosesc roșii stricate și alte fructe mușcate ca muniție în lupte.
6. Care este atitudinea copiilor față de reguli?
7. Cum te-ai simți în locul copiilor care trebuie să se ferească de vecina lor? Ai fost vreodată într-o situație similară?
8. Cu ce crezi că au greșit copiii? Cum ar fi putut evita să o supere pe vecina lor?
9. Ce ai fi făcut în locul doamnei Arghir?
10. La ce se referă metafora *avioanelor*?
11. **Provocare.** Scrie un dialog, de minimum șase replici, între doamna Arghir și părinții personajului-narator, care ar putea avea loc imediat după ce femeia a descoperit luptele copiilor.
12. În ce categorie de text îl poți încadra pe cel citit: explicativ, narativ, descriptiv, dialogat sau argumentativ? Motivează-ți opțiunea.

13. Stabilește tipul fiecărei structuri din cele de mai jos. La ce ajută fiecare?

- „cel mai mult îmi plăceau vacanțele, iar dintre vacanțe, preferata mea era cea de vară. Stăteam toată ziua afară, jucam Baba-oarba, Mașele-încurcate, Omul Negru sau Țările; săream coarda, elasticul și șotronul, desenam cu creta pe trotuare, vorbeam despre toate nimiciurile sau ne luptam.”

- „În fiecare vineri, la ora 9 fără un sfert, ieșeam cu toții afară.”

- „Cele mai bune poziții de luptă erau în avioane, iar avioanele erau puține. Mai precis, o salcie, un dud, un zarzăr și un pin.”

Știu

Într-un text epic pot fi combinate diverse structuri textuale, fiecare având un anumit rol. Acestea pot fi:

- **explicative** – clarifică aspecte ale narațiunii sau comportamentul personajelor (*de exemplu: A alergat repede spre ieșire, pentru că aflase că autobuzul urma să plece în câteva minute.*);
- **narative** – compun firul narativ al textului, plasat într-un cadru spațio-temporal (*de exemplu: Ana se hotărî să plece într-o expediție. Își îndesă într-un rucsac tot ce avea nevoie, apoi își sună cea mai bună prietenă.*);
- **descriptive** – oferă detalii despre personaje, locuri sau obiecte (*de pildă: Fata purta o rochie albastră, cu volane delicate și flori mici, alb-rozalii.*);
- **dialogate** – se bazează pe schimbul de replici între personaje, contribuie la caracterizarea acestora și aduc un ritm alert acțiunii (*de exemplu: — Ce vrei să faci astăzi? / — Mă gândeam să vopsesc gardul din spatele casei.*);
- **argumentative** – prezintă motivele pentru care un personaj susține o anumită opinie (*de exemplu: Cred că ar trebui să rămânem aici, pentru că afară pare să se apropie o furtună puternică.*).

Integrez și creez

1. Alcătuieste o listă cu opt motive pe care copiii le-ar putea invoca pentru a scăpa de eventualele pedepse în urma întâmplării cu doamna Arghir.
2. Imaginează-ți că un nou-venit se alătură luptelor din „avioane”. Scrie, în cel puțin 80 de cuvinte, un text explicativ cu regulile jocului, astfel încât acesta să înțeleagă ce are de făcut.
3. Scrie un paragraf descriptiv, de minimum 30 de cuvinte, despre locul în care se joacă copiii din textul *Avioanele* de Raluca Poenaru. Folosește grupuri nominale (substantive urmate de adjective sau de alte substantive) și verbe la prezent sau imperfect, pentru a reda atmosfera spațiului.
4. Închipuie-ți că ești un ecologist care explică unui grup de elevi importanța ocrotirii naturii. Scrie un dialog, de minimum șase replici, între tine și elevii care pun întrebări despre rolul ecologiștilor în protejarea naturii. Folosește informații explicative și răspunde la întrebările elevilor pentru a clarifica ideile discutate.
5. Redactează o poveste, de cel puțin 100 de cuvinte, din perspectiva doamnei Arghir, care să prezinte călătoria femeii la piață. Folosește secvențe narative pentru a reda pregătirile, întâlnirile neașteptate și dificultățile întâmpinate pe drum, incluzând o secvență descriptivă și una dialogată.

Pieter Bruegel cel Bătrân,
Jocuri pentru copii
(1560), detaliu

Evaluez

1. Crezi că jocul influențează percepția viitorului adult despre autoritate și despre importanța regulilor în societate? Propune două idei care să-ți susțină opinia și exemplifică-le, valorificând textul-suport și experiența personală.
2. Ești de părere că este important să ne aducem aminte de momentele frumoase din copilărie? Scrie un text, de minimum 100 de cuvinte, în care să îți exprimi opinia, pornind de la informațiile din textul *Avioanele* de Raluca Poenaru.

Textul nonliterar. Textul multimodal: reclama

Gata pentru ceva nou

Dă câteva exemple de reclame care ți-au rămas întipărite în minte. Prin ce au reușit să devină memorabile?

Start

1. Urmărește și citește cu atenție reclamele de mai jos, apoi completează cadranele pe caiet.

a

b

Redescoperă **poveștile clasice ale copilăriei!**

Momente și schițe de I.L. Caragiale

Colecție: Literatură română
Teme: aventură, copilărie,
umor, ironie

Vârstă recomandată: +10

Pagini: 272

Dimensiuni: 14,5 cm x 20,5 cm

Copertă: broșată, cu clape

Momente și schițe I.L. Caragiale

Basme de Frații Grimm

Colecție: Literatură universală
Teme: aventură, copilărie,
fantezie

Vârstă recomandată: +8

Pagini: 128

Dimensiuni: 14,5 cm x 20,5 cm

Copertă: broșată, cu clape

Mi-a plăcut ...

Am reținut că ...

Nu mi-a plăcut ...

Mi-a atras atenția ...

2. Ce sugerează fiecare text?
3. Unde ai putea găsi aceste texte?
4. Care crezi că este scopul fiecărui text? Care ar putea fi publicul-țintă?
5. La ce ajută imaginile din cadrul fiecărui text?
6. Ce înseamnă *a pune (pe cineva) pe picioare*? Ce sens ilustrează prima reclamă: propriu sau figurat?
7. În ce categorie poți încadra textele date – literare sau nonliterare? Justifică-ți răspunsul cu argumente și exemple.

Îmi amintesc

Textul nonliterar prezintă informații reale, care pot fi verificate. Are scop informativ, dar poate avea și scop de amuzament sau de convingere. Textul nonliterar poate apărea sub formă de bloc de text sau poate cuprinde text și elemente grafice (desene, tabele, imagini, liste etc.). În cazul celor din urmă, bucățile de text pot fi citite/înțelese și separat.

Textul multimodal redă informații prin îmbinarea textului scris cu imagini, scheme, tabele, hărți etc. Poate apărea în volume tipărite, online sau în spațiul public.

OBSERV

Reclama este un text nonliterar, adesea multimodal, care urmărește stărnirea interesului unui public cu privire la un produs, serviciu, eveniment etc. Scopul unei reclame este de a atrage interesul publicului și, în cele din urmă, de a-l convinge să cumpere un produs/serviciu. Reclamele pot apărea sub mai multe forme: spoturi (scurte anunțuri la radio sau la televizor), articole, afișe, panouri etc. Pot apărea în spații publice (stații de autobuz, parcuri etc.), la radio, la televizor, în presă sau pe internet. Uneori, reclamele folosesc imagini cu personalități cunoscute pentru a fi mai convingătoare.

Integrez și creez

1. Citește sloganurile de mai jos. Pentru ce produse sau servicii ți se par potrivite?

Nu-i magie, dar o să-ți trezească simțurile.

Cine spune că ai nevoie de cuvinte pentru a spune o poveste?

Pentru zilele când cerul devine sentimental.

Hidratare din adâncuri pentru visuri înalte.

2. **Grupați-vă în cinci echipe!** Fiecare grupă va realiza, prin tragere la sorți, câte o reclamă pentru fiecare dintre locurile/produsele din lista de mai jos:

• Delta Dunării • o mașină electrică • un cort

• un ceas inteligent cu GPS (Global Positioning System – sistem global de navigație)

• ultimul model de playstation

În realizarea reclamei, veți avea în vedere:

- să stabiliți publicul-țintă și să țineți cont de acesta;
- să formulați un mesaj atractiv și ușor de înțeles;
- să prezentați cel puțin o caracteristică a locului/produsului;
- să fiți creativi;
- să îmbinați textul scris cu imaginea.

3. Crezi că o reclamă poate schimba atitudini sau comportamente sociale? Motivează.

Evaluez

Proiect: Lectura în lumina reflectoarelor
Lucrați în echipe de trei-patru elevi!

Sarcina de lucru

Imaginați-vă că lucrați pentru o agenție de publicitate și că aveți sarcina de a promova o carte scrisă de un autor român/o autoare româncă. Realizați o campanie publicitară, prin care să convingeți publicul (format din colegii voștri) să cumpere și să parcurgă cartea aleasă de voi. Pentru aceasta, creați un catalog de promovare (de mână, pe hârtie, sau în variantă digitală) care să includă: titlul campaniei voastre, un slogan publicitar care să atragă atenția, o scurtă prezentare a cărții (sub formă de text, de videoclip de prezentare, de afiș etc.), cel puțin trei motive pentru care publicul ar trebui să citească volumul, fotografii și desene care să susțină mesajul vostru.

Timpul de realizare a proiectului: două săptămâni

Pașii pentru realizarea proiectului

Săptămâna 1: Căutarea informațiilor

- Alegeți o carte care v-a plăcut și pe care vreți să o promovați. Vă puteți consulta și cu profesorul. Împărțiți-vă sarcinile în echipă, astfel încât fiecare membru să aibă un rol bine definit (cine prezintă textul, cine găsește motive pentru a convinge publicul, cine caută imagini etc.). Documentați-vă și începeți să lucrați la proiect. Puteți alege un coordonator care să centralizeze ceea ce ați lucrat, să selecteze, să organizeze și să dea forma finală a proiectului.

Săptămâna 2: Finalizarea, susținerea și evaluarea proiectului

- Realizați catalogul folosind coli, carton, imagini decupate/tipărite etc. sau cu ajutorul aplicațiilor (PowerPoint, Canva, Prezi etc.). Dați o formă atractivă proiectului și fiți originali.
- Pentru susținerea lucrării, veți avea la dispoziție cinci-opt minute. Fiți atenți la mimică, la gesturi și la poziția corpului!
- Lucrarea va fi evaluată după următoarele criterii: respectarea sarcinii cerute, caracterul convingător al discursului, modul de prezentare, originalitatea.

Categorii semantice (actualizare)

Start

Lucrați în perechi! Ce sunt cuvintele scrise colorat în enunțurile din coloana **A**? Asociați cu variantele corecte din coloana **B**.

A

- Ana are o **carieră** de succes în avocatură.
O nouă **carieră** de granit va fi exploatată în curând.
- Barem** copilul tău a fost evaluat conform unui **barem** detaliat.
- Elevii au citit un text **literar** narativ.
Am tradus **literal** intervențiile personajului.
- Întunecimea** încăperii îi creează o stare de neliniște.
Nu se teme de **obscuritatea** seriei.
- Ea **i-a** dăruit bunicii un buchet de bujori.
- Copiii s-au bucurat mult de excursia la **mare**.
Este o **mare** bucurie să ne revedem colegii.
- Biblioteca este închisă **temporar**.
Mihai s-a mutat **permanent** într-o zonă de munte.
- Irina a **învățat** din greu pentru admiterea la Facultatea de Medicină.
S-a **învățat** cu lipsa ei de punctualitate.

B

a. sinonime

b. antonime

c. omonime lexicale

d. omonime lexico-gramaticale

e. omofone

f. omografe

g. cuvânt polisemantic

h. paronime

Îmi amintesc

Sinonimele sunt cuvinte cu formă diferită și cu înțeles asemănător sau identic (*efemer – trecător, nea – omăt*).

Antonimele sunt cuvinte cu formă diferită și cu înțeles opus (*admirație – dispreț*).

Omonimele sunt cuvinte cu formă identică și cu înțeles total diferit. Acestea pot fi:

- **lexicale** (când sunt aceeași parte de vorbire: *bancă – instituție; scaun*);
- **lexico-gramaticale** (când sunt părți de vorbire diferite: *dar – substantiv și conjuncție*);
- **gramaticale** (când sunt forme identice din ansamblul formelor flexionare ale aceluiași cuvânt: *citesc – persoana I, singular și persoana a III-a, plural*).

Omonimele lexicale sunt **totale** (dacă toate formele cuvântului sunt identice: *leu, lei, leul, leii* etc.) sau **parțiale** (dacă există diferențe între formele cuvântului: *iris – irisuri/iriși*).

Omofonele sunt cuvinte care se pronunță la fel și se scriu diferit (*alt fel – altfel*), iar **omografele** sunt cuvinte care se scriu la fel, dar se pronunță diferit (*veselă – veselă*).

Cuvintele polisemantice au aceeași formă și mai multe înțelesuri între care se păstrează o legătură de sens: **A trecut examenul cu succes. (a promovat); Neînterzând, a trecut de magazinul pe care-l căuta. (a depășit).**

Paronimele sunt cuvinte cu formă asemănătoare și înțeles diferit (*literar – literal, familiar – familial, solidar – solitar*). Necunoașterea unui cuvânt duce adesea la **confuzie paronimică**, adică la folosirea incorectă a unei forme în locul alteia.

Integrez și creez

1. Construiește câte un enunț cu următoarele cuvinte, apoi oferă câte un sinonim contextual pentru fiecare: *capriciu, duios, duplicitate, elaborare, a sensibiliza, smerit, a suprima, vitalitate*.

2. Grupează cuvintele din lista următoare, astfel încât să obții perechi de antonime: *necruțător, confuz, temerar, a economisi, biruință, modern, vag, inconsecvent, visător, blând, clar, precis, pragmatic, a include, a irosi, statornic, înfrângere, vetust, fricos, a exclude*.

3. Ce sens au expresiile ilustrate mai jos? Construiește enunțuri prin care să arăți sensul acestora.

4. Alcătuiește enunțuri pentru a demonstra omonimia următoarelor cuvinte: *a aduna, doc, elan, manual, nouă, a turna, a vorbi*. Menționează apoi tipul lor: lexicale, lexico-gramaticale sau gramaticale.

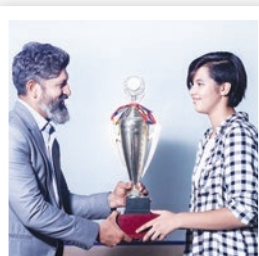
5. Asociază fiecare formă verbală cu imaginea corespunzătoare. Formulează apoi enunțuri cu acestea.

acordă

acordează

reflectă

reflectează

6. Stabilește care dintre cuvintele următoare sunt monosemantice și care sunt polisemantice, așezându-le în coloana potrivită: *a ieși, gură, a pleca, uzufruct, spre, hodoronc-tronc, cap, frig, braț, amar, femur, tomografie*.

Cuvinte monosemantice

Cuvinte polisemantice

7. Arată, prin enunțuri, polisemantismul cuvintelor de la exercițiul anterior.

8. Explică sensul cuvintelor din perechile paronimice de mai jos, apoi compune câte un enunț cu fiecare.

- *a altera/a alterna*
- *a amputa/a imputa*
- *declarabil/declarativ*
- *deferență/diferență*
- *eclipsă/elipsă*
- *a gera/a gira*
- *impasabil/impasibil*
- *a investi/a învesti*
- *numerar/numeral*
- *reflecție/reflexie*

Evoluez

1. Scrie un scurt text pe care să-l prezinți, timp de un minut, în fața clasei. Include intenționat cuvinte folosite greșit, ca urmare a confuziei paronimice. Colegii vor identifica greșelile și vor explica de unde provin acestea.

2. Redactează un text cu tema călătoriei, de minimum 100 de cuvinte, în care să integrezi cel puțin trei perechi de antonime, omofonele *nici unde/niciunde* și *o dată/odată*, omografele *deși/deși* și *urmări/urmări* și cel puțin trei cuvinte polisemantice, pe care ulterior le vei sublinia.

3. **Portofoliu.** Realizează, pe parcursul anului școlar, o listă cu greșelile auzite în jurul tău sau regăsite în texte/spații publice, precizând de fiecare dată forma corectă. Pot fi greșeli care țin de sensul cuvintelor, de pronunție, de scriere etc.

Derivarea și compunerea (actualizare)

Start

1. Identifică derivatele din imagine și transcrie-le în caiet. Precizează, pentru fiecare termen selectat, cuvântul de bază, sufixele, prefixele și rădăcina. Acolo unde este cazul, pune cuvântul la forma de dicționar.

2. Observă cuvintele de mai jos. În cadrul cărui articol de dicționar le poți găsi? Cum explici?

• căutător

• căutasem

3. **Lucrați în perechi!** Explicați cum s-au format cuvintele următoare și grupați-le într-un tabel precum cel de mai jos: *româno-englez, întrucât, plafar, Bolintin-Deal, vorbă-lungă, bună-credință, binevenit, albastru-închis, OMS, nord-est, ciuboșica-cucului, clarvăzător, patruzeci și șapte, fiindcă, aragaz*. Precizați ce diferențe există între modul lor de formare.

Compunere		
Alăturare	Subordonare	Abreviere

4. Ce sens au cuvintele de mai jos? Din ce sunt alcătuite?

• teleeducație

• termocentrală

• heliofil

• parazitoid

Îmi amintesc

Derivarea este mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului care constă în formarea de cuvinte noi pornind de la un cuvânt de bază, prin atașarea de sufixe și/sau prefixe unei rădăcini.

Cuvântul de bază este termenul de la care se obțin cuvinte noi. **Rădăcina** reprezintă sunetele comune cuvintelor derivate de la același cuvânt de bază.

floricică, florar

cuvânt de bază: *floare*

rădăcină: *flor-*

Există și situații când rădăcina și cuvântul de bază coincid: *croitor* → *croitorie*.

Sufixul este sunetul sau grupul de sunete situat după rădăcină (*copilandru*). Sufixele pot fi:

- **lexicale**, când formează cuvinte noi: *bucurie, croitor*;
- **gramaticale**, când se obțin noi forme gramaticale: *văzusem*, unde *-se* indică timpul mai-mult-ca-perfect.

Prefixul este sunetul sau grupul de sunete situat înaintea rădăcinii (*reface, descoase, nedrept, străvechi*).

Derivarea parasintetică reprezintă formarea unui cuvânt nou prin atașarea, simultan, a unui prefix și a unui sufix (*în- + -cerc- + -ui* → *încercui*).

Seriile derivative se formează atunci când de la un cuvânt derivat se obține un alt cuvânt derivat.

floare → *florar* → *florăreasă* (termenul *florăreasă* s-a format de la cuvântul de bază deja derivat, *florar*)

Compunerea este mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului care constă în formarea de cuvinte noi prin unirea a doi sau mai mulți termeni ce își pierd sensul în favoarea unuia nou. Compunerea se realizează prin:

- **alăturare**, când termenii nu depind unul de altul: *de către, înspre, redactor-șef, bloc-turn, româno-german*;
- **subordonare**, când între termeni apare un raport de dependență: *gura-leului, floare-de-colt, bunăvoință, douăzeci și doi*;
- **abreviere/prescurtare**, când sunt omise fragmente de cuvinte: *CEC, BNR, TAROM, aprozar, Rompetrol*.